

hiszen az ismertetett jogeset szerint a közjegyzői okirattal biztosított nő a fentírt tartalmú közjegyzői okirat alapján biztosítékadás iránt *keresetet* indíthat férje ellen hozományi követelésének biztosítása iránt. Erre az érvre azonban azt válaszoljuk, hogy, ha a nőnek előbb ítéletet kell kieszközölnie és csak ha a férj a biztosíték adására kötelező ítéletnek eleget nem tesz, kerülhetne a sor a biztosítás megszerzése végett a bíróság által megjelölt egyenérték erejéig végrehajtás kerésére, a közjegyzői okirattal biztosítani kívánt személy távolról sem éri el azt a célt, amelyet a közjegyzői okiratban férjével egyértelműen megvalósítani kívánt, mert más az, ha a feleség mindjárt biztosítási végrehajtást vezethet közjegyzői okirat alapján a férj ellen, és más az, ha előbb pert kell lefolytatnia. A kettő közötti nagy időbeli eltérés a megvalósítani kívánt célt — a biztosítást — esetleg teljesen megghiúsíthatja.

A másik ellenvetés a hitelezők szempontja, hogy t. i. a házastársak illetve általában a felek megegyezése alapján vezetett végrehajtás a hitelezők kijátszását célozhatja. Ez a szempont azonban szintén nem lehet akadálya a közvetlen biztosítási végrehajtás megengedésének, mert minden végrehajtással szemben adódhatik ugyanilyen helyzet, amikor is perreutasítás és az annak folytán folyamatba tett per eredménye dönti el, számbajön-e valamely végrehajtható hitelező végrehajtási zálogjoga a többiek előtt vagy sem.

Miután tehát a biztosítási végrehajtásnak a felek közjegyzői okiratba foglalt akaratmegegyezése alapján történő elrendelése reális gazdasági célt szolgálhat, a közjegyzői rendtartás hivatkozott 111. §-át kiegészítendőnek tartanám a következő 3-ik bekezdéssel: „Közjegyzői okiratba foglalt megegyezés alapján helye van *biztosítási* végrehajtásnak is, ha azon előfeltétel fennforgása, amelyhez a közjegyzői okirat a biztosítást fűzi, közokirat által bizonyíttatik.

Addig is, amíg a törvény ekként kiegészítettetik, az ismertetett jogeset által elérni kívánt célt a következőképen látom megvalósíthatónak:

Közvetlen *kielégítési* végrehajtást kötnék ki, hozzátennem azonban, hogy mindaddig, amíg a hozományi követelés nem esedékes, a végrehajtható nő a biztosítási intézkedéseken túlmenő lépést nem tehet. Tehát pld. árverés kitűzését, a lefoglalt követelés utalványozását, átruházását nem kérheti.

Dr. Balla Ignác.

Szemelvények a Közigazgatási Bíróság újabb pénzügyi elvi határozataiból.

A m. kir. Közigazgatási Bíróság pénzügyi osztálya 1927. számú, 1937. februári keletű elvi határozatában kimondotta, hogy a kereskedelmi törvény 306. §-án alapuló kereskedelmi zálogjog, a köztartozások behajtásával szemben, a hitelező részére nem biztosít előnyt és nem ad jogot arra, hogy a hitelező az árverésen befolyt vételárnak kezéhez való kiutalását igényelhesse.

A határozat elvi beállításában téves, indokolásában pedig helytelen úton jár. Megváltoztatása a kereskedelmi forgalom és a gazdasági élet elengedhetetlen kívánalma.¹⁾

A K. T. 306. §-a kereskedelmi ügyletből eredő követelések biztosítására szerzett zálogjog érvényesítésére gyorsított eljárást enged. Célja és értelme, hogy a hitelezőt könnyebb és gyorsabb kielégítéshez segítse kereskedelmi ügyletek tekintetében, mint aminőt az ált. magánjog alapján szerzett zálogjogoknál élvez. — A jog tartalmi erején nem változtat a K. T. 306. §, de hatékony eljárési szabályokat létesít.

Ugyanilyen eljárési szabályokat létesít a K. K. H. Ö. a köztartozások behajtására vonatkozólag.

Az id. elvi határozat abban a kérdésben foglal állást, — szerintünk helytelenül — hogy miként viszonylik egymáshoz ez a két eljárési jogszabály-rendszer. Az indokolás szerint „olyan rendelkezés, amely szerint az árverésből befolyt pénz az adóhivatal annak a kezéhez köteles vagy csak jogosult is kiutalni, aki az elárverezett ingóságokra a köztartozás erejéig foganatosított zálogolást megelőzőleg zálogjogot szerzett, a K. K. H. Ö. ben nincsen.“ Ez igaz ugyan, de nem visz bennünket közelebb a kérdés megoldásához. Az a körülmény, hogy a K. K. H. Ö. valamely szabályt nem tartalmaz, még nem teszi az egyébként létező szabályt nem létezővé. A K. K. H. Ö. a maga területére, az adókezelésre vonatkozólag, intézkedik. Ebben a vonatkozásban tehát kimerítően rendezi az adóigények egymásutánját, de nem szabályozza a közjogi és magánjogi igények egymáshoz viszonyát. S abból, hogy nem szabályozza a kérdést, semmi esetre

¹⁾ Megemlíteni kívánjuk, hogy a Közigazgatási bíróság egy korábbi elvi határozatában (1913. sz. E. H. XXXIV. évf. 4. füzet 19—22. old. 1936.) abban az elvi kérdésben, amely a kereskedelmi törvény és az adótörvény egymáshoz viszonyát szabályozza, helyes és elfogadandó álláspontot foglalt el. A döntésre az adott okot, hogy a középfokú pénzügyi hatóság a betéti társaság kültagját mentesítette a *betétet meghaladóan* a társaságot terhelő forgalmi adó alól. Az ez ellen benyújtott hatósági panaszban a p. ü. igazgatóság azt az álláspontot foglalta el, hogy a betéti társ. kültagjának felelősségénél nem a K. T. 125. §-a, hanem — adóügyről lévén szó — a K. K. H. Ö. 90. §-a az irányadó és alkalmazandó. A bíróság elutasította a panaszt. Általános elvként kimondja: „A K. T. rendelkezései adóügyekben a kinstári igények elbírálásánál csak az adóügyi jogviszony elbírálásánál elsősorban tekintetbe veendő adóügyi anyagi és eljárásjogi szabályok mellett vehetők tekintetbe és amennyiben akár egyes adóügyi törvények, akár a K. K. H. Ö.-a K. T. rendelkezésével szemben kifejezetten ellentétes rendelkezést foglalnak magukban, nyilvánvaló, hogy ezeket az eltérő szabályokat a K. T.-vel szemben is, adóügyekben alkalmazni kell.“ Ahol tehát — mint a jelen esetben speciális adóügyi rendelkezés nincs, ott a meglévő rendelkezés értelmének megállapításánál „a K. T.-re, a K. T.-ben részletesen szabályozott jogi intézmény belső jogi természetére“ kell tekintettel lenni.

sem következik az, hogy a K. T. 306. §-a a K. K. H. Ö. területén nem hatályosul. — A kérdést legfeljebb fordítva tehetne volna fel a közigazgatási bíróság! T. i. akként, hogy van-e olyan jogszabály, amely a K. T. 306. §-át az adókezelési szabályokkal szemben hatálytalanítja. Most ha ilyen szabály nincs, úgy természetesen érvényesülnie kell ennek a szabálynak is. Téves ugyanis az a szempont, — amellyel pedig Közigazgatási Bíróságnak ítélezésében gyakran találkozunk, — amely a pénzügyi szabály szupremáciáját kívánja biztosítani a magánjogi, vagy kereskedelmi jogi szabály felett. Nemcsak mi vagyunk egyenlők a törvény előtt, de a törvények egymás között is egyenlők.

Visszatérve az elvi hat. indoklására, azt mondja legfőbb pénzügyi Bíróságunk: „Ez a zálogjog a közönséges magánjogi zálogoláshál kedvezőbb kielégítési módot biztosít a hitelezőnek, de nem erősebb jog a tulajdonjognál és nem biztosít a hitelező részére a Kincstárral szemben érvényesíthető olyan jogot, amely a tulajdonos jogánál is erősebb lenne.“ Mellőzve már most azt az erősen vitatható álláspontot, hogy kedvezőbb kielégítési módot biztosít-e valóban a K. T. 306. §-a? — zavarba hozza az olvasót az indoklás a zálogjog és a tulajdonjog közötti párhuzamával. Értelme csak akkor volna, ha azt akarná mondani, hogy a kincstárt illető zálogjog a tulajdonjognál erősebb, amely tétel bizonyítására nem szorulóan nem áll meg. Ha pedig mindkét zálogjog, úgy a kincstári, mint a magánost illető a tulajdonos jogánál gyengébb, de egymás között egyformán érvényesülő jogosultság, úgy a fentebb idézett indok semmivel közelebb nem visz kérdésünkhöz a kincstári törvényes zálogjog törvényi elsőbbségéhez az időbelileg őt megelőző szerződéses zálogjoggal szemben. Amint hogy érzésünk szerint a Közigazgatási Bíróság azt a kérdést kerüli meg, hogy van-e oly szabály — aminthogy pl. a házadóra vagy forgalmi adóra vonatkozólag van, — amely a kincstári *törvényes* zálogjognak időbeli hátrábbállása ellenére elsőbbséget nyújt a szerződéses zálogjoggal szemben? Erre a kérdésre a K. T. 306. §-al vonatkozásban csak nemleges lehetett volna a válasz.

Nem nélkülözi az érdekességet az indoklás utolsó része, amely a Bíróság nemleges álláspontját a következő gondolatmenettel támasztja alá: Minthogy kincstári követelésre az árverési vételárat csak elsőbbségi igény-bejelentése esetén nem lehet elszámolni, elsőbbségi igény gyanánt pedig a K. K. H. Ö. csak a 64. §. 3. bek.-ben felsorolt két esetet (törvényes zálogjog alapján bejelentett elsőbbség és korábban fogatosított bírói végrehajtás alapján szerzett elsőbbség) ismeri, ennél fogva tehát maga a törvény zárja ki a K. T. 306. §. alapján szerzett zálogjogot a kielégítésre joggal bíró igények sorából. Vagyis éppen az ellenkezőjét következteti a 64. §. 3. bek.-éből a Bíróság, mint amire az támpontot nyújt. A K. T. 306. §-a — mint fentebb érintettük — a kereskedelmi forgalom gyorsaságát akarja szolgáltni és biztosítani anélkül természetesen, hogy a jogosultság tartalmát csökkenteni vagy egyáltalán érinteni kívánná.

Előnyt biztosít a kereskedőhitelezőnek a magánjogi záloghitelezővel szemben. Amiből folyik, hogy a K. T. 306. §. alapján eljáró záloghitelező helyzete — ha nem jobb, semmi esetre sem lehet rosszabb a magánjogi záloghitelező helyzeténél. Minthogy pedig utóbbira a K. K. H. Ö. 64. §. 3. bek. b) p.-ja elrendeli az árverésen befolyt vételár bírói kézhez való letételét, ez az a minimum, amely a K. T. 306. §-a alapján jogokat érvényesítő záloghitelezőt éppen a K. K. H. Ö. id. szabálya alapján megilleti. Az a körülmény, hogy a K. T. 306. §-a esetén — mint az elvi hat. idézi — „a hitelező kielégítése minden bírói közbenjárás nélkül történik“ — nem azt vonja maga után, hogy az így szerzett zálogjognak annyi jogsegélyt se nyújtsunk, amennyit a K. K. H. Ö. a közönséges magánjogi zálogjognak nyújt, hanem ellenkezőleg, hogy a jogsegélynek ezt a minimumát még akkor is nyújtsuk, ha erre a jogforrás szóhasználata nem adna módot.²⁾

*

A gyakorlat emberei ismerik azt a zavart, amely maguknál az elsőfokú pénzügyi hatóságoknál, különösen a behajtási osztályoknál uralkodik a foglalás alól mentes minimum kérdésében. Általánosnak mondható a tévhit, hogy a magánalkalmazottak fi-

²⁾ A KKHÖ. rendelkezései csak arra az esetre gondoltak, mikor a zálogtárgy nincs a hitelező birtokában. A kézzzálog esetén azonban a hitelező birtokában van a zálogtárgy. Ez az eset a KKHÖ-ben éppen úgy nincs szabályozva, mint a végrehajtási törvényben. Az 1881. évi LX. t.-c. 48. §-ának az a rendelkezése, hogy a más birlalásában lévő ingók rendszerint csak a birláló beleegyezésével foglalható le, nem korlátozza a végrehajtás lehetőségét, mert a szakasz további rendelkezése szerint ellenzés esetén is foganatosítandó a végrehajtás, ha a végrehajtató által előterjesztett bizonyítékokból valószínű, hogy az ingók a végrehajtást szenvedők tulajdonát képezik. Ezért a joggyakorlat egységes állásfoglalása szerint ily esetben nem igényper, hanem elsőbbségi bejelentés útján biztosíthatja a hitelező a kézzzálog által fedezett igényét. (Határozatok közölve Vincenty—Borsodi 96. §. 301. lap.) Ezeket a határozatokat kiegészíti a Kúriának 1915. évben 3551. szám alatt hozott határozata, mely kapcsolatban a 108., 111., 112. és 113. §-ok rendelkezéseivel, megállapítja, hogy e törvényhelyek nem zárják ki, mikép a végrehajtás útján lefoglalt ingóságok árverési vételárára *más úton, mint végrehajtás útján szerzett zálogjogokon alapuló elsőbbségi igények* is érvényesíthetnek. Szóval a Kúria állásfoglalása szerint a végrehajtási törvényben a KKHÖ-vel egyező módon jelentkező hiány akként nyert megoldást, hogy a hitelező jogát nem veszti, hanem azt elsőbbségi bejelentés útján érvényesítheti.

A közigazgatási bíróságnak is ezen az úton kellett volna maradnia.

Ne feledjük azt sem, hogy a csődeljárás sűrített végrehajtási eljárás és a csődtörvény 175. §-a ugyanerről a kérdéstről következőleg rendelkezik:

„A tömeg gondnoknak jogában áll az elzálogosított ingóságokat a zálogösszeg és járuléka teljes lefizetése mellett a tömeg részére beváltani, vagy azoknak a záloghitelezők külön kielégítési jogának sérelme nélkül leendő elárverezését kérni. A záloghitelező ezen dolgokat elárverezés végett csak a bírói kiküldöttnek köteles kiadni.“

zetése adóhátralékaik tekintetében korlátlanul lefoglalható. Alátámasztotta ezt a felfogást, hogy a K. K. H. Ö. tényleg nem ismer foglaltsmentes minimumot, noha az 56. §. 1. p.-jának és a 18. §. 2. p.-jának egybevetéséből ez eddig is megállapítható lett volna. Az előbbi rendelkezés értelmében csak az adóköteles illetményt lehet lefoglalni, az utóbbi értelmében a havi 80 P. illetmény adómentes. A két jogszabály összevetése alapján a kir. Közigazgatási Bíróság 1932. sz. E. H.-a (1937. február hó) véget vet az eddigi zavarnak s kimondja, hogy a havi 80 P. illetmény adómentes, azt nem lehet lefoglalni. Hogy tényleg ez-e a helyes határ az adófoglaltsmentesség határának megállapítása tekintetében: nem tudjuk. Azok az okok, amelyek magánjogi követelések tekintetében az évi 2000 pengőt tekintették a foglaltsmentesség határául s amelyek a létminimum megállapításának kérdésével függnek szorosan össze, indokoltnak mutatják a lényegében azonos indokokon nyugvó két határösszeg összhangba hozatalát.

*

A K. T. 306. §-ának fentebbi megjegyzéseinkben említett hiányai, a törvényhozó szándéka felismerésének, a törvényhely gazdasági és szociális indokai figyelembevételének mellőzése, csak kivételes jelenség a K. B. elvi határozataiban. Az 1931. számú E. hat., amely kizárólag garagemunkákra (bérautók lemosása, javítása stb.) szolgáló garage helyiséget a K. K. H. Ö. 2. §. 6. p.-jában mentesített ipari műhely fogalma alá vonja s e címen mentesíti, főként azért érdemel figyelmet, mert az indokolás egy általános és egy speciális törvény magyarázati szabályt állít fel, amelyet pénzügyi hatóságaink nem mindig követnek. Az általános szabály szerint a különböző iparok üzésére szolgáló épületrészekre általánosságban biztosított házadómentességnek a garagirozást folytató ipar helyiségeire való ki nem terjesztése „a jog és igazság általános követelményeivel s a törvényhozás célzatával ellenkeznek, mert valamely épületrész állandó házadómentességre való jogosultságát nem a végrehajtási utasítás szövegezésének a módja, hanem az érvényben levő törvényes rendelkezés és az annak alapjául szolgált és a törvényjavaslat indokolásában kifejezésre jutott törvényhozási szándék dönti el“. A speciális magyarázati szabály pedig az, hogy abból a tényből, hogy a pénzügyi kormányzat a végrehajtási ut. szerkesztésénél a gyári és üzemi épületek fogalmának meghatározásánál a garage munka-szolgáltatást nyújtó ipari foglalkozásra nem gondolt, nem következtethető, hogy azért az ipari tevékenység kritériumát magán viselő tevékenység az ipari tevékenység fogalmából kizárassék.

Kivánatos volna, hogy ezen helyes magyarázati szabályokat, ezen eseten túl is, úgy legfőbb Bíróságunk, mint az alsó- és középfokú pénzügyi hatóságok kövessék.

Dr. Huppert Leó.